

ԳՐԱԿԱՆ

ԽԱՉԵԱԼԸ
(Գրուած Աւագ Ուրբաթ Օր)
ԽԱԼԻԼ ՃՊՐԱՆ

Այսօր, եւ իւրաքանչիւր տարուայ այս նոյն օրը, մարդ կը ցնցուի իր խոր մրափէն եւ կը կանգնի դարերու ուրուականներուն առջեւ, արցունճոտ աչքերը յառած Գողգոթայի լեռան՝ վկայելու Նազովրեցի Յիսուսին գամուիլը խաչին վրայ: Սակայն երբ օրը հասնի իր վախճանին, եւ իրիկուն ըլլայ, մարդիկ կը վերադառնան եւ ծունկի կու գան աղօթելու իրենց կուռքերուն առջեւ, զորս կանգնեցուցած են իւրաքանչիւր քարձունքի վրայ, իւրաքանչիւր արօտավայրի եւ իւրաքանչիւր ցորենի փոխանակութեան վայրի մէջ:

Այսօր Քրիստոնեաներու հոգին, նստած յիշատակին բեւերուն վրայ, կը սաւառնի դէպի Երուսաղէմ: Հոն՝ անոնք ամբողջներու նման պիտի կանգնին, ծածելով կուրծքերը իրենց եւ աչքերնին պիտի սեւեռեն իրեն վրայ, թագադրուած փուշէ պսակով ու ձեռքերը տարածած երկինքին առջեւ... մահուան ֆողին ետեւէն դիտելով խորքը՝ կեանքին:

Սակայն երբ օրուան բեմին վրայ իջնէ վարագոյրը խաւարին... եւ կարն թատերախաղը հասնի իր աւարտին, Քրիստոնեաները խումբ առ խումբ պիտի վերադառնան պառկելու մոռացումի շուփին տակ, տգիտութեան եւ ծուլութեան վերմակներուն միջեւ:

Ամէն տարուայ այս մէկ օրը, փիլիսոփաները կը ձգեն իրենց մութ ֆարայրները եւ իմաստասէրները իրենց պաղ խուցերը եւ բանաստեղծները իրենց մացառուտները երեւակայական... եւ բոլորը կու գան ակնածանքով կանգնելու այդ լուռ լեռան վրայ, ունկնդրելու

ձայնը երիտասարդի մը, որ իր սպաննիչներուն համար կ'ըսէր.-

- Ո՛վ Հայր, ներէ իրենց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՞նչ կ'ընեն:

Սակայն մինչ խաւար լուսիւրը կը խեղդէ ձայները լոյսին, փիլիսոփաները եւ իմաստասէրները եւ բանաստեղծները, կը վերադառնան իրենց նեղ խուցերը եւ իրենց հոգին կը ֆողարկեն անիմաստ էջերով մագաղաթի:

Կինները որոնք ինքզինքնին զբաղ կը պահեն կեանքի շփոթութեամբ, պիտի շարժին այսօր իրենց բազմոցներէն, տեսնելու համար կինը վշտալի, կեցած խաչին առջեւ, նման փափուկ նորատունկի մը՝ սաստիկ փոթորիկին դէմ... եւ երբ անոնք մօտենան իրեն, պիտի լսեն խոր հեծեծանքը եւ տառապանքը ցաւալի:

Երիտասարդ այրերն ու կինները, որոնք ֆայլ կը պահեն արդի ֆաղափարքութեան հոսանքին հետ, կանգ պիտի առնեն այսօր պահ մը, դէպի ետ նայելու եւ տեսնելու երիտասարդ Մագաղիկէն, որ իր արցունքներով կը լուայ արեան հետքերը Սուրբ Մարդուն ոտքերէն, կախուած՝ երկնքի եւ երկրի միջեւ, եւ երբ իրենց սառած աչքերը յոգնին այս տեսարանէն, անոնք պիտի մեկնին եւ շուտով պիտի սկսին խնդալ:

Ամէն տարի այս օրը, մարդկութիւնը կ'արթննայ Գարնան ծաղկումին հետ եւ կը կանգնի ողբակոծ՝ տառապող Նազովրեցիին դէմ, ապա կրկին փակելու աչքերը եւ ինքզինք յանձնելու խոր մրափի: Սակայն Գարունը արթուն պիտի մնայ, ու ժպտալով պիտի յառաջանայ՝ մինչեւ որ միախառնուի Ամրան մէջ,

զգեստաւորուած ոսկէ պատմունանովն իր հոտաւէտ: Մարդկութիւնը սգաւոր է, որ ողբալով կը վայելէ յիշատակները եւ հերոսները դարերուն: Եթէ մարդկութիւնը գիտակցութիւնը ունենար, յայնժամ ցնծութիւն պիտի ըլլար անոնց փառքին համար: Մարդկութիւնը նման է երախայի, որ զուարթուն կը կանգնի, վիրաւոր գազանի մը բով: Մարդկութիւնը կը ծիծաղի հետզհետէ զօրացող հեղեղին առջեւ, որ մոռացութեան կը տանի չորցած նիւղերը ծառերուն եւ վեռակամութեամբ կը մաքրէ ամէն ինչ որ չէ ամրացուած... զօրութեան:

Մարդկութիւնը կը նայի Նազովրեցի Յիսուսին որպէս աղփատածին, որ բշուառութեամբ եւ նուաստութեամբ տառապեցաւ բոլոր տկարներուն հետ: Եւ գրացին Անոր, քանզի մարդկութիւնը կը հաւատայ թէ Ան խաչուած էր ցաւագին: Եւ ամէն ինչ որ մարդկութիւնը կ'ընծայէ Անոր, լաց է եւ ողբ ու կոծ: Դարերով մարդկութիւնը տկարութիւնը կը պաշտէր Փրկչին անձին մէջ:

Նազովրեցին տկար մէկը չէր: Ան զօրաւոր էր եւ զօրաւոր է: Սակայն մարդիկ մերժեցին նկատողութեան առնել ճշգրիտ նշանակութիւնը զօրութեան: Յիսուս վախով կեանք մը չապրեցաւ երբեք, ոչ ալ Ան մեռաւ տառապանքէն տրտնջալով: Ան ապրեցաւ առաջնորդի մը նման: Ան խաչուեցաւ խաչակիրի մը նման: Ան մեռաւ հերոսաբար, որ կը սարսափեցնէր իր սպաննիչներն ու չարչարողները:

Յիսուս բռնուն մը չէր՝ կոտորած թելերով: Ան կատաղի փոքորիկ մըն էր, որ կտրեց բոլոր թելերը անպարկեշտներուն: Ան չվախցաւ իր ամբաստանողներէն, ոչ ալ իր բշտամիներէն ու տառապանքն անգամ՝ չընկճեց զինք սպաննիչներուն առջեւ:

Ան ազատ էր, քանզի ու յանդուգն: Ան արհամարհեց բոլոր բռնակալներն ու կեղեքողները: Ան տեսաւ վարակիչ պալարները եւ անդամահատեց զանոնք: Ան լռեցուց չարը եւ ճգմեց խարդախութիւնը եւ խեղդեց դաւանութիւնը:

Յիսուս չեկաւ Լոյսի ծիրի սրտէն՝ կործանելու տուններ եւ անոնց աւերակներուն վրայ կառուցանելու վանքեր եւ մենաստաններ: Ան չհամոզեց ուժեղ մարդը որ վանական դառնայ կամ քահանայ ըլլար: Սակայն Ան եկաւ այս աշխարհին բերելու հոգի մը նոր, զօրութեամբ խորտակելու հիմները որեւէ բազաւորութեան որ կառուցուած է մարդկային ոսկորներու եւ գանկերու վրայ: Ան եկաւ կործանելու վեհաշուք պալատները՝ կառուցուած սկարներու գերեզմաններուն վրայ եւ աղփատներուն մարմիններուն վրայ բարձրացած կուռքերը փշրելու:

Քրիստոս չը դրկուեցաւ այստեղ մարդոց ուսուցանելու որ կառուցեն փառաւոր եկեղեցիներ եւ տաճարներ, պաղ, բշուառ հիւղակներու եւ տխրատեսիլ խրեթիւներու միջեւ: Ան եկաւ մարդուն սիրտը տաճար ընելու եւ հոգին խորան եւ միտքը քահանան անոր:

Աստուծոյ էին առաքելութիւնները Նազովրեցի Յիսուսին, եւ աստուծոյ էին վարդապետութիւնները որոնց համար Ան խաչուեցաւ: Եւ եթէ մարդկութիւնը իմաստուն ըլլար, այսօր ան կը կանգնէր եւ ուժգին կ'երգէր երգը նուաճումի եւ շարականը յաղթանակի:

Ո՛վ խաչեալ Յիսուս, որ վշտալի կը նայի Գողգոթայի քարձունէն, տխուր հանդէսը՝ շփերը դարերուն, ու կը լսես պոռչտուիլ խաւարամած ազգերու եւ կը հասկնաս երազները յաւիտեականութեան... Դուն հիմա խաչին վրայ աւելի փառաւոր եւ մեծարուած ես, քան հազար

թագաւորներ հազար գահերու վրայ, հազար կայսրութեանց...:

Դուն հիմա հոգեւարժիդ մէջ աւելի ուժեղ ես, քան հազար զօրավարներ հազար պատերազմներու մէջ:

Քու վիշտովդ Դուն հիմա աւելի բերկրալի ես, քան Գարունը իր ծաղիկներով:

Քու տառապանքովդ Դուն աւելի արիասրտօրէն լուռ ես, քան լացող հրեշտակները երկնքին:

Մտրակաւորներուդ առջեւ, Դուն աւելի վնոակամ ես, քան լեռը ժայռեղէն...:

Քու փուշէ պսակդ աւելի շողշողուն է եւ վեհաշուք, քան թագը՝ Պահրամին: Գամբը՝ որ ծակեցին քու

ձեռքերդ աւելի գեղեցիկ են, քան մականը Արամազդին:

Ցանցնուած արիւնը ոտքերուդ վրայ, աւելի շողշողուն է, քան մանեակը Իշդարին:

Ներէ տկարներուն, որոնք կ'ողբան քեզի այսօր, քանզի չեն գիտեր ինչպէ՞ս ողբան իրենք գիրենք:

Ներէ անոնց, քանզի չեն գիտեր, թէ Դուն մահուան՝ մահով յաղթեցիր, եւ կեանք շնորհեցիր մեռելներուն:

Ներէ անոնց, քանզի չեն գիտեր թէ Քու զօրութիւնդ տակաւին կը սպասէ անոնց:

Ներէ անոնց, քանզի չեն գիտեր թէ ամէն օր, ՔՈՒ ՕՐԴ է:

Անգլերէնէ Թարգմանեց
ՆԱՀԱՊԵՏ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

ԱԽՏԱՃԱՆԱԶՈՒՄ

Ամուսինս հիւանդներու շատ գէշ տեսակին կը պատկանի. հիւանդութիւն հրաւիրող ամէն ինչ կ'ընէ, բայց կը սոսկայ հիւանդանալէ, իսկ երբ հիւանդանայ, ինծի հետ կը կուռի որպէս զի բժիշկ չտեսնէ: Անցեալ շաբթուան անտանելի մէջքի ցաւը բժիշկին դէմ բշխմանութիւնը մոռցուց:

Երկուշաբթի կէսօր ինք ու ես նստած ենք մօտակայ էնկլ հիւանդանոցին ախտախնդրեան բաժնին սպասման սրահը: Ատենը անգամ մը կապոյտ գոգնոցով աղջիկ մը կ'երեւի դրան առջեւ, անունը կը կանչէ եւ քաղմութեան մէջէն հիւանդը կը հետեւի անոր դէպի նկարչատուն:

Բոլորը հոս են կերպով մը նկարուելու համար. իրենք բնաւ պիտի չտեսնեն իրենց նկարուած մասին կամ մասերուն պատկերները: Բժիշկ մը պիտի «կարդայ» զանոնք եւ տեսածը հաղորդէ

հիւանդին բժիշկին:

- Վիվիանա Օրթեկա Կոնսալվօ տէ Մայօ:

Անուշիկ դէմքով, լեցունկեկ, քառասուննոց կին մը ոտքի ելաւ եւ կաղալէն հետեւեցաւ կապոյտ գոգնոցով աղջկան:

Ո՞վ գիտէ ի՞նչ դժուարութիւն ունի Վիվիանան: Քովը նստող տարիքոտ կիներ ափին մէջ ոլորած ճերմակ թուղթով թաց աչքերը սրբեց: Թերեւս մայրն էր կամ կեսուրը: Աստուած Վիվիանային հետ ըլլայ:

Կը դիտեմ նստողներուն դէմքն ու շարժումները: Ծանօթ չկայ. հայ ալ չկայ անպայման, քանի որ հայերէն խօսող չեմ լսեր:

- Երկար եղաւ, չըլլալիք է, գործ ունիմ, մայրը...: Ինչո՞ւ չկրցար ուրիշ օր ընտրել: Զե՞ս գիտեր որ շաքաթավերջի գործերը Երկուշաբթի օրուան գլխուն կը